

BK BIRLA CENTRE FOR EDUCATION

SARALA BIRLA GROUP OF SCHOOLS
SENIOR SECONDARY|CO-ED DAY CUM BOYS' RESIDENTIAL SCHOOL

POST MID TERM EXAM (2024-25)

SANSKRIT (119)

Class : IX

Date : 10.01.2024

Admission No.:

Duration : 1 Hrs

Max. Marks : 25

Roll No.:

सामान्यनिर्देशाः

1. कृपया सम्यक्तया परीक्षणं कुर्वन्तु यत् अस्मिन् प्रश्नपत्रे पृष्ठद्वयं मुद्रितौ स्तः।
2. कृपया सम्यक्तया परीक्षणं कुर्वन्तु यत् अस्मिन् प्रश्नपत्रे 5 प्रश्नाः सन्ति ।
3. उत्तराणि एकस्मिन् स्थाने क्रमेण लेखनीयानि ।
4. उत्तरलेखनात् पूर्व प्रश्नस्य क्रमाङ्कः अवश्यं लेखनीयः ।
5. प्रश्नस्य क्रमाङ्कः प्रश्नपत्रानुसारम् एव लेखनीयः ।
6. सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लेखनीयानि ।
7. प्रश्नानां निर्देशाः ध्यानेन अवश्यं पठनीयाः ।

प्रश्न 01 निम्नलिखितम् संवादं मञ्जूषाप्रदत्तपङ्क्तिसहायतया पूरयित्वा पुनः लिखत।

1X5=5

(निम्नलिखित संवाद को मञ्जूषा में दिए गए पंक्तियों की सहायता से पूरा करके पुनः लिखिए।

गौरवः - निधे! मम पितृमहोदयाः ह्यः विदेशात् प्रत्यागताः।

निधिः - (i) ----- |

गौरवः - एकः अतीव मूल्यवान् उपहारः ।

निधिः - (ii) ----- |

गौरवः - नहि । ततोऽपि अधिकं मूल्यवान् कर्तव्यबोधः ।

निधिः - (iii) ----- |

गौरवः एषः बोधः यत् अस्माभिः देशस्य निन्दनं त्यक्त्वा तदर्थं कर्तव्यं पालनीयम्।

निधिः - (iv) ----- |

गौरवः - तत्र विदेशेषु जनाः स्वदेशं न निन्दन्ति, निन्दां श्रोतुमपि न शक्नुवन्ति, सर्वथा देशहिताय एव कार्यं कुर्वन्ति।

निधिः - (v) ----- |

गौरवः आम्। यदि वयं सर्वे मिलित्वा देशं प्रति जागरूकाः भवामः तर्हि भारतं विश्वे अग्रगण्यं भविष्यति इत्यत्र नास्ति सन्देहः ।

मञ्जूषा

- कर्तव्यबोधः इति किम् ? नावगच्छामि।
- किमपि स्वर्णं हीरकं वा?
- सत्यम्। वयं भारतीयाः केवलं निन्दामः मार्गाः अस्वच्छाः, अनुशासनं नास्ति, स्वयं किमपि न कुर्मः।
- शोभनम्। ततः तेन किम् आनीतम् ?
- नूनम् अमूल्यः अयम् उपहारः। देशं प्रति कर्तव्यबोधं विना जीवनमेव निरर्थकम्।

प्रश्न 02 प्रदत्त शब्दानां सन्धिम् अथवा सन्धिच्छेदम् कुरु - (पञ्च प्रश्नाः)

1X5=5

दिए शब्दों की सन्धि और सन्धिच्छेद कीजिए - (पाँच प्रश्न)

- (i) प्रातः + उत्तिष्ठति = -----
- (ii) अनुच्छेदम् = ----- + -----
- (iii) शिविर्नाम् = ----- + -----
- (iv) सम् + मानम् = -----
- (v) विष्णुः + त्राता = -----
- (vi) नोपयुज्यत = ----- + -----

प्रश्न 03 मञ्जूषायां प्रदत्तैः अव्ययैः सहायतया वाक्यानां रिक्तस्थानानि पूरयत - (पञ्च प्रश्नाः)

1X5=5

मञ्जूषा में दिए गए अव्ययों की सहायता से वाक्यों के रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए।

(सहसा, नूनं, उच्चैः, तीव्रं, एव, बहिः)

- (i) ----- त्वं चतुरः बालकः असि ।
- (ii) अहं मित्रेण सह ----- गच्छामि ।
- (iii) वने सिंहः ----- धावति ।
- (iv) अहं गणितं ----- पठामि ।
- (v) वर्षाऋतौ मेघाः ----- गर्जनं कुर्वन्ति ।
- (vi) स्वप्नं दृष्ट्वा सा ----- जागरणं कृतवती ।

प्रश्न 04 स्थूलपदानाम् 'प्रकृतिप्रत्ययः' पृथक् संयोगाय शुद्धं उत्तरं चित्वा उत्तरपुस्तिकायाम् लिखत।(पञ्च प्रश्नाः) 1X5=5

(स्थूल पदों के प्रकृति-प्रत्यय अलग व संयुक्त करके विकल्पों से शुद्ध उत्तर को चुनकर उत्तर-पुस्तिका में लिखिए।)

(i) (सप्ताह + ठक् -----) (अवकाशः रविवारे भवति।

(क) (साप्ताहिकः) (ख) (साप्ताहिकी) (ग) (साप्ताहिकम्) (घ) (साप्ताहिकाः)

(ii) राजसभायाम्) मन्त्र + इन् -----) (भाषयन्ति।

(क) (मन्त्रिन्) (ख) (मन्त्रिणः) (ग) (मन्त्री) (घ) (मन्त्रि)

(iii) पर्यावरणस्य) महत् + त्व -----) (जानन्ति ।

(क) (महत्त्वः) (ख) (महत्त्वो) (ग) (महत्त्वं) (घ) (महत्त्वाः)

(iv) एकदा राजा तं -----) (बुद्धि + मतुप् (पुरुषं द्रष्टुम् अगच्छत ।

(क) (बुद्धिमान्) (ख) (बुद्धिमानं) (ग) (बुद्धिमान्या) (घ) (बुद्धिमतं)

(v) तत्र गत्या तस्य) -----) (दरिद्र + तल (अवर्णनीया वर्तते।

(क) (दरिद्रताः) (ख) (दरिद्रता) (ग) (दरिद्रतम्) (घ) (दरिद्रताम्)

(vi) सः छात्रः (प्रज्ञा + मतुप्) -----) अस्ति ।

(क) (प्रज्ञामान्) (ख) (प्रज्ञावान्) (ग) (प्रज्ञावती) (घ) (प्रज्ञामन्तः)

प्रश्न 05 अधोलिखित वाक्येषु रेखांकित पदम् आधृत्य प्रश्न निर्माणं कुरुत -

1X5=5

नीचे दिए गए वाक्यों में रेखांकित पद के आधार पर प्रश्न निर्माण कीजिए

- (i) चन्दनस्य मूलं भुज्जैः आश्रितम्।
- (ii) महारुहेभ्यः अर्थिनः निराशाः न यान्ति ।
- (iii) अष्टावक्रः मिथ्यागर्वितान् दृष्ट्वा हसति ।
- (iv) राजा तन्तुवायाय स्वर्णमुद्राः अर्पयति ।
- (v) आयुर्वेदः महर्षिपराशरेण विरचितः ।
- (vi) सः अग्रे गत्वा पर्वतात् पततः जल्बिन्दुं अपश्यत्

----- इत्यलम् -----